

Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών ΠΕ60 στη χρήση του εκπαιδευτικού λογισμικού ΕΛΠεΙΔΑ

«Διερευνώ, αναγνωρίζω και εκφράζω τα συναισθήματά μου σε διάφορες καταστάσεις»

«Ανάπτυξη εκπαιδευτικού λογισμικού για προσχολική εκπαίδευση και
παροχή ψηφιακού εκπαιδευτικού/επιμορφωτικού υλικού - Εξ
αποστάσεως επιμόρφωση και υποστήριξη εκπαιδευτικών»

Πράξη: «Πιλοτικές παρεμβάσεις υποστήριξης αξιοποίησης προηγμένων
Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών στην Προσχολική
Εκπαίδευση»

MIS 5158662

Περιεχόμενα

ΦΟΡΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	3
<i>Τίτλος και βασικά στοιχεία Εκπαιδευτικού Σεναρίου.....</i>	<i>3</i>
<i>Τίτλος του εκπαιδευτικού σεναρίου .....</i>	<i>3</i>
<i>Τάξη που απευθύνεται.....</i>	<i>3</i>
<i>Δημιουργός/οι του εκπαιδευτικού σεναρίου.....</i>	<i>3</i>
<i>Εμπλεκόμενα Θεματικά Πεδία/ Θεματικές Ενότητες.....</i>	<i>3</i>
<i>Προαπαιτούμενες γνώσεις/δεξιότητες/στάσεις των μαθητών.....</i>	<i>3</i>
<i>Εκτιμώμενη διάρκεια .....</i>	<i>3</i>
<i>Εναλλακτικές ιδέες και αντιλήψεις των μαθητών .....</i>	<i>4</i>
<i>Σκοπός & προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα εκπαιδευτικού σεναρίου .....</i>	<i>5</i>
<i>Σκοπός: .....</i>	<i>6</i>
<i>Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (Στόχοι):.....</i>	<i>5</i>
<i>Μαθησιακό περιβάλλον, υλικοτεχνική υποδομή - διδακτικό υλικό και οργάνωση της τάξης.....</i>	<i>6</i>
<i>Μαθησιακό περιβάλλον.....</i>	<i>6</i>
<i>Υλικοτεχνική υποδομή και διδακτικό υλικό .....</i>	<i>6</i>
<i>Οργάνωση της Τάξης.....</i>	<i>7</i>
<i>Περιγραφή μαθησιακών δραστηριοτήτων σεναρίου (Δραστηριότητες υλοποίησης του σεναρίου στην τάξη).....</i>	<i>7</i>
<i>Διδακτικές προσεγγίσεις και στρατηγικές.....</i>	<i>7</i>
<i>Φύλλα εργασίας.....</i>	<i>Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.</i>
<i>Δραστηριότητες γνωστικής και ψυχολογικής προετοιμασίας.....</i>	<i>7</i>
<i>Δραστηριότητες διδασκαλίας (οικοδόμησης νέων γνώσεων/δεξιοτήτων/στάσεων).....</i>	<i>9</i>
<i>Δραστηριότητες εφαρμογής και υλοποίησης του γνωστικού αντικειμένου.....</i>	<i>9</i>
<i>Δραστηριότητες αξιολόγησης του γνωστικού αντικειμένου.....</i>	<i>11</i>

Φόρμα Σχεδίασης Εκπαιδευτικού Σεναρίου

Τίτλος και βασικά στοιχεία Εκπαιδευτικού Σεναρίου

Τίτλος του εκπαιδευτικού σεναρίου

«Διερευνώ, αναγνωρίζω και εκφράζω τα συναισθήματά μου σε διάφορες καταστάσεις»

Τάξη που απευθύνεται

Νήπια και προνήπια

Δημιουργός/οι του εκπαιδευτικού σεναρίου

Μαρία Χατζηγιάννη

Εμπλεκόμενα Θεματικά Πεδία/ Θεματικές Ενότητες

Θεματικό Πεδίο Β.: Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία.

B1: Προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη

B1.2 Συναισθηματική Επίγνωση και

Αντίληψη Συναισθημάτων

Έκφραση συναισθημάτων

Ανάπτυξη Ενσυναίσθησης

Διαχείριση συναισθημάτων συμπεριφοράς

Προαπαιτούμενες γνώσεις/δεξιότητες/στάσεις των μαθητών

Αφού έχουν δουλευτεί τα συναισθήματα στο προηγούμενο σενάριο – το γενικό για τα συναισθήματα: «Διερευνώ, αναγνωρίζω και εκφράζω τα συναισθήματά μου» με την ενότητα του λογισμικού «Το μαγικό κουτί των συναισθημάτων» τα παιδιά έχουν δούλεψι τα βασικά συναισθήματα, πώς περιγράφονται και πώς αναγνωρίζονται. Σε αυτό το σενάριο με αφορμή καθημερινές καταστάσεις της ζωής τους θα διερευνήσουν τα συναισθήματα που μας προκαλούνται σε διαφορετικές περιστάσεις και πώς μπορούμε να τα διαχειριστούμε αναπτύσσοντας τον αυτοέλεγχο και την ενσυναίσθησή μας.

Σχετικά με το λογισμικό δεν απαιτούνται ιδιαίτερες δεξιότητες.

Εκτιμώμενη διάρκεια

Η δραστηριότητα για τις καταστάσεις και τα συναισθήματα βασίζεται περισσότερο στη συζήτηση και διάλογο μεταξύ των ομάδων. Η κάθε ομάδα μπορεί να ασχοληθεί με την κάθε φωτογραφία- κατάσταση

από 10 λεπτά μέχρι και 30, ανάλογα με τη συζήτηση, συμφωνίες και διαφωνίες μεταξύ των παιδιών. Η δραστηριότητα με την ψηφιακή αφήγηση και αυτή της αξιολόγησης εκτιμάται ότι θα διαρκέσουν περισσότερο – ανάλογα πάντα με το ενδιαφέρον των παιδιών – περίπου 3 ώρες για την κάθε μία.

Εναλλακτικές ιδέες και αντιλήψεις των μαθητών

Χτίζοντας πάνω στο προηγούμενο σενάριο, το εισαγωγικό για τα συναισθήματα, συνεχίζονται οι συζητήσεις για τις διαφορετικές καταστάσεις που βιώνουν τα παιδιά και πώς αυτές μπορούν να επηρεάσουν τα συναισθήματα τα δικά τους αλλά και των άλλων. Το βάρος εδώ πρέπει να πέσει τόσο στην ατομική κατανόηση των συναισθημάτων αλλά και στην κατανόηση της διαφορετικότητας και των διαβαθμίσεων/συχνότητας που μπορεί τα συναισθήματα να έχουν στην εκδήλωσή τους. Επίσης, σε αυτό το σενάριο δίνεται η δυνατότητα να συνδεθούν τα συναισθήματα με τις πράξεις και ενέργειές μας. Για παράδειγμα, ένα παιδί που αισθάνεται λύπη μπορεί να απευθυνθεί σε κάποιον γονέα για παρηγοριά ή να εγκαταλείψει την προσπάθεια επίτευξης κάποιου στόχου (Goleman, 1995; Saarni et al., 2006). Τα παιδιά αφού έχουν αναγνωρίσει τα βασικά συναισθήματα της χαράς, της λύπης, του φόβου και του θυμού, αρχίζουν στην προσχολική ηλικία να καταλαβαίνουν καλύτερα τον εαυτό τους και να συνειδητοποιούν πιο 'πολύπλοκα' συναισθήματα όπως η ενοχή, η ντροπή και η περηφάνεια. Το οικογενειακό και πολιτιστικό περιβάλλον παίζει μεγάλο ρόλο στην εξοικείωση με αυτά τα συναισθήματα. Τα μικρά παιδιά χρειάζονται υποστήριξη στο να 'ονομάσουν' τα πιο πολύπλοκα συναισθήματα. Στη συνέχεια αρχίζουν να κατανοούν τη σύνδεση των συναισθημάτων με τις ενέργειες/επιθυμίες κάποιου (π.χ. « Η Μαρία θύμωσε που της πήρα το παιχνίδι και με έσπρωξε»). Σε αυτή την ηλικία τα παιδιά μαθαίνουν σε μεγάλο βαθμό από τη μίμηση των σημαντικών προσώπων στη ζωή τους. Για παράδειγμα, ο τρόπος που η μητέρα ή ο πατέρας τους χειρίζεται το θυμό θα επηρεάσει και τις δικές τους αντιδράσεις. Αν κάποιος από τους γονείς χρησιμοποιεί τη λεκτική έκφραση του θυμού, χωρίς φυσικές κινήσεις, θα τείνουν και τα παιδιά να κάνουν το ίδιο. Για παράδειγμα: «Είμαι θυμωμένη τώρα γιατί μου υποσχέθηκες ότι θα μαζέψεις τα παιχνίδια σου και δεν το έκανες». Η έρευνα μας ενημερώνει ότι τα παιδιά που μπορούν ελεύθερα να εκφράσουν τα συναισθημάτά τους έχουν περισσότερους φίλους και καλύτερες κοινωνικές σχέσεις (Macklem, 2008). Μέσα από την εξάσκηση στην έκφραση των συναισθημάτων τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα και τις στρατηγικές εκείνες που θα τα βοηθήσουν να διαχειριστούν ένα συναίσθημα, ποιες είναι πιο αποτελεσματικές σε κάθε κατάσταση αλλά και σε ποιες κοινωνικές περιστάσεις μπορούμε να εκφραστούμε ελεύθερα και σε ποιες όχι.

Η ενσυναίσθηση είναι επίσης ένα πολύ σημαντικό προσόν και χτίζεται νωρίς, στην παιδική ηλικία (Eisenberg, 1982; Hoffman, 1991). Τα παιδιά μαθαίνουν πιο εύκολα να κατανοούν τους άλλους αν και τα ίδια έχουν λάβει απεριόριστη και ειλικρινή αγάπη και φροντίδα από τους οικείους τους (π.χ. να δώσουν το αρκουδάκι τους σε ένα παιδάκι που κλαίει για να αισθανθεί καλύτερα).

Για να επιτύχουμε τη συνειδητοποίηση και επιτυχή διαχείριση εύκολων και δύσκολων συναισθημάτων πρέπει ο προγραμματισμός μας να περιλαμβάνει μία ποικιλία σχετικών εμπειριών και δραστηριοτήτων. Το κλίμα στην τάξη μας πρέπει να είναι ζεστό, ασφαλές, να στηρίζεται στην αποδοχή και να εμπνέει σταθερότητα και εμπιστοσύνη. Να κυριαρχεί το παιχνίδι, το φανταστικό παιχνίδι (ατομικό ή ομαδικό), να συζητάμε για τα συναισθήματα ηρώων από διάσημες ιστορίες και παραμύθια, να χρησιμοποιούμε διάφορα εκφραστικά μέσα για να αποτυπώσουμε τα συναισθήματα, να φτιάχνουμε υποθετικά σενάρια (όπως οι ευκαιρίες που μας δίνονται στο συγκεκριμένο λογισμικό) και πώς θα αντιδρούσαμε σε καθένα από αυτά, να μιλήσουμε για τις πολιτισμικές διαφορές, να δείχνουμε/μοντελοποιούμε πώς διαχειριζόμαστε αρνητικά και άβολα συναισθήματα.

Σκοπός & προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα εκπαιδευτικού σεναρίου

Σκοπός:

Σκοπός του σεναρίου είναι να παρατηρήσουν τα παιδιά τον εαυτό τους και τους άλλους, πώς εκδηλώνονται τα συναισθήματα, πώς μπορούμε να τα εκφράσουμε και να τα διαχειριστούμε.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (Στόχοι):

- 1) Να μπορούν να διαχωρίσουν και να προβλέψουν καταστάσεις που προκαλούν θετικά ή αρνητικά συναισθήματα (π.χ. αποχωρισμός, διαφωνίες κλπ) πριν ακόμα συμβούν.
- 2) Να συνειδητοποιήσουν ότι η δική τους συναισθηματική κατάσταση μπορεί να επηρεάσει και τα συναισθήματα άλλων αναπτύσσοντας τις δεξιότητες ενσυναίσθησης και σεβασμού. Εκφράσεις των παιδιών σχετικές με ήρωες παραμυθιών ή άλλων φίλων τους ή οικογενειακών προσώπων ότι 'θα ένιωθαν ...' αποτελούν αποδείξεις της αναπτυσσόμενης ενσυναίσθησης και σεβασμού των άλλων.
- 3) Να μάθουν τρόπους αποτελεσματικής διαχείρισης των συναισθημάτων τους παρατηρώντας τις αντιδράσεις τις δικές τους και των άλλων και προσπαθώντας να ελαχιστοποιήσουν τυχόν δυσάρεστες συνέπειες από τα αρνητικά συναισθήματα. Συζητώντας με κάθε δυνατή ευκαιρία περιστατικά που μπορεί να διεγείρουν τα συναισθήματα και φτάνοντας σε συμπεράσματα/ συμβουλές/ προτροπές/ προτάσεις αντιμετώπισης αρνητικών συναισθημάτων, καταδεικνύουν την αύξηση του αυτοελέγχου και της αυτορρύθμισης της συμπεριφοράς των παιδιών.

Σύνδεση με το ΠΣ:*Γνώσεις*

- Να διακρίνουν καταστάσεις που μπορεί να τους δημιουργούν θετικά και αρνητικά συναισθήματα
- Να αναγνωρίζουν κοινωνικές συμβάσεις που διέπουν την έκφραση συναισθημάτων
- Να αναγνωρίζουν ότι η δική τους συναισθηματική κατάσταση μπορεί να διαφέρει από εκείνης των άλλων
- Να αναγνωρίζουν αποδεκτούς τρόπους διαχείρισης και εκτόνωσης συναισθημάτων

Δεξιότητες

- Να χρησιμοποιούν λεκτικούς τρόπους έκφρασης συναισθημάτων
- Να χρησιμοποιούν κατάλληλο λεξιλόγιο για να περιγράψουν τα συναισθήματα και να εξηγήσουν μια συναισθηματική κατάσταση

Στάσεις

- Να αναπτύσσουν εγρήγορση και ευαισθησία σε διάφορες συναισθηματικές καταστάσεις
- Να σέβονται τη συναισθηματική κατάσταση των άλλων
- Να εξωτερικεύουν τα συναισθήματά τους

Μαθησιακό περιβάλλον, υλικοτεχνική υποδομή - διδακτικό υλικό και οργάνωση της τάξης*Μαθησιακό περιβάλλον*

Η τάξη του νηπιαγωγείου θα είναι το βασικό μαθησιακό περιβάλλον. Σε περίπτωση χρήσης τάμπλετ μπορούν τα παιδιά να μετακινηθούν σε όλους τους χώρους της τάξης.

Υλικοτεχνική υποδομή και διδακτικό υλικό

1-2 Τάμπλετ ή/και διαδραστικός πίνακας

Σύνδεση στο διαδίκτυο

Εκτυπωτής

Λογισμικό ELPeIDA

Οργάνωση της Τάξης

Ανάλογα με τον αριθμό παιδιών της τάξης και τις ηλικίες, σε μικρές ομάδες των 3-4 παιδιών παίρνουν το τάμπλετ/υπολογιστή για να δουλέψουν στο λογισμικό την ενότητα 'Πώς νιώθεις όταν...'. Ο μέσος χρόνος που απαιτείται για κάθε ομάδα είναι περίπου 10 – 30 λεπτά για κάθε δραστηριότητα. Η ίδια ενότητα μπορεί να δουλευτεί με το διαδραστικό πίνακα στην ολομέλεια της τάξης ή σε κάποια μεγαλύτερη ομάδα.

Περιγραφή μαθησιακών δραστηριοτήτων σεναρίου (Δραστηριότητες υλοποίησης του σεναρίου στην τάξη)

Παιδαγωγική ιδέα – παιδαγωγικές αρχές:

Η προσέγγιση που ακολουθεί είναι βασισμένη στον εποικοδομισμό και τη διερευνητική μάθηση. Το συγκεκριμένο σενάριο είναι καλό να δουλευτεί μετά από το εισαγωγικό σενάριο «Διερευνώ, αναγνωρίζω και εκφράζω τα συναισθήματά μου» και τη δραστηριότητα του λογισμικού «το μαγικό κουτί των συναισθημάτων».

Μέσα από την τεχνολογία τα παιδιά μπορούν να νιώσουν ασφάλεια, αφού ο υπολογιστής/το τάμπλετ δεν θα τους φωνάξει ποτέ και δεν θα τα τιμωρήσει όσα λάθη και αν κάνουν. Αυτή η διάσταση της τεχνολογίας είναι πολύ σημαντική αφού έχει το πλεονέκτημα να σέβεται τους διαφορετικούς ρυθμούς των παιδιών και να τους κάνει να αισθάνονται ότι έχουν τον έλεγχο. Ο/Η νηπιαγωγός μπορεί να το επισημάνει αυτό (την 'υπομονή' του υπολογιστή/τάμπλετ) στα παιδιά και να αποτελέσει και ένα θέμα περαιτέρω συζήτησης.

Διδακτικές προσεγγίσεις και στρατηγικές

Μέσα από ένα συνδυασμό καθοδηγούμενης ανακάλυψης (ο/η νηπιαγωγός, το διδακτικό υλικό και τα παιδιά, πραξιακές και εικονικές αναπαραστάσεις) στην αρχή και διερευνητικής μάθησης (ερωτήσεις, προβληματισμοί, δοκιμές λύσεων στα προβλήματα) από τα ίδια παιδιά, ενθαρρύνεται η αναγνώριση, έκφραση και διαχείριση των συναισθημάτων. Η συνεργατική μάθηση επίσης θα ενισχυθεί αφού η ενασχόληση με τον υπολογιστή/τάμπλετ θα γίνει σε μικρές ομάδες και τα παιδιά θα μπορούν να βοηθήσουν τους φίλους/φίλες τους να βρουν λύση σε προβλήματα.

Δραστηριότητες γνωστικής και ψυχολογικής προετοιμασίας

Ανοίγουν το λογισμικό και πηγαίνουν στη δραστηριότητα για τα συναισθήματα – «Πώς νιώθεις όταν...» (Εικόνα 1).

Περιεργάζονται και συζητάνε για την εικόνα που βλέπουν με το κουτί και συζητάνε τις διαφορές και τις ομοιότητες με το «μαγικό κουτί συναισθημάτων». Θα μπορούν τα παιδιά να βρουν για παράδειγμα ότι αυτή η εικόνα έχει πάλι τα κίτρινα προσωπάκια και το 'μαγικό κουτί' αλλά είναι μπλε σε χρώμα (το φόντο) και διαφορετικά τα γράμματα/ο τίτλος.

Η/Ο νηπιαγωγός ρωτάει τα παιδιά:

- 1) Ποια δραστηριότητα που έχουμε κάνει σας θυμίζει αυτή η εικόνα;
- 2) Μήπως αυτά τα κίτρινα προσωπάκια τα έχετε ξαναδεί κάπου ;
- 3) Ποια είναι η διαφορά με την προηγούμενη εικόνα (απάντηση: μπλε φόντο/άλλες οδηγίες) ;
- 4) Τι να κάνει άραγε το κουτί σε αυτή την εικόνα;
- 5) Μπορούμε να καταλάβουμε τι κάνει το κουτί χωρίς να το ανοίξουμε; Πώς; (πρέπει τα παιδιά να σκεφτούν το ερωτηματικό να το πατήσουν για να ακούσουν τις οδηγίες).

Αφού περιηγηθούν και συζητήσουν την αρχική εικόνα της δραστηριότητας όλα τα παιδιά και δώσουν και απαντήσεις στις ερωτήσεις, μπορούν να ακούσουν τις οδηγίες της οθόνη πατώντας το αγγλικό

ερωτηματικό .

Στη συνέχεια ένα παιδί πατάει το κουτί για να δουν όλοι τι θα γίνει.

Μόλις πατήσουν το κουτί την πρώτη φορά, θα βγει η πρώτη φωτογραφία μιας κατάστασης που είναι ένα κοριτσάκι που έχει τα 2 της χέρια πάνω στο πρόσωπό της και 2 άλλα κορίτσια πίσω της να ψιθυρίζουν/γελάνε (Εικόνα 2). Η δραστηριότητα αυτή έχει 12 αληθινές φωτογραφίες με καθημερινά περιστατικά – συχνές καταστάσεις από τη ζωή των παιδιών. Στο κάτω μέρος της οθόνης υπάρχουν και οι αριθμοί για την κάθε φωτογραφία (ανάμεσα στα δύο βελάκια).

Εικόνα 2: Πρώτη φωτογραφία κατάστασης.

Με το που αποκαλύπτεται η φωτογραφία, ξεκινάει η συζήτηση και ο διάλογος γύρω από αυτά που δείχνει και ζητάμε από τα παιδιά να περιγράψουν τι βλέπουν και να κάνουν υποθέσεις/προβλέψεις.

Μπορούν στο τέλος των περιγραφών τους να πατήσουν και το μεγαφωνάκι για να ακούσουν την περιγραφή της φωτογραφίας και να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν με αυτό που άκουσαν.

Δραστηριότητες διδασκαλίας (οικοδόμησης νέων γνώσεων/δεξιοτήτων/στάσεων)

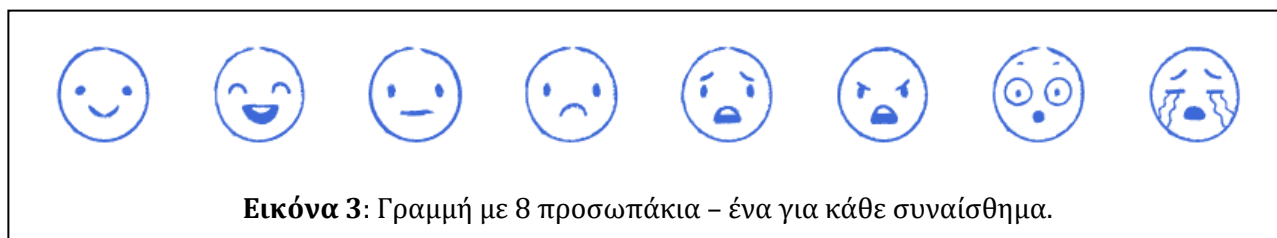
Αφού ολοκληρωθεί η περιγραφή της πρώτης φωτογραφίας και η σχετική συζήτηση, ρωτάμε τα παιδιά να μας πουν πώς νομίζουν ότι αισθάνεται το κορίτσι της φωτογραφίας. Δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή στο λεξιλόγιο που χρησιμοποιούν τα παιδιά και στη χρήση λέξεων που σχετίζονται με τα συναισθήματα.

Για παράδειγμα μερικές ερωτήσεις που μπορούμε να κάνουμε είναι:

- Τώρα που καταλάβαμε τι δείχνει η φωτογραφία, πώς νομίζετε ότι αισθάνεται το κορίτσι; Πώς το καταλάβατε;

- Μπορείτε να περιγράψετε αυτό το συναίσθημα;
- Έχετε ποτέ αισθανθεί εσείς έτσι; Πότε; Γιατί; Τι κάνατε; Ποιος σας βοήθησε;
- Αν αισθανόσασταν πάλι έτσι τι θα κάνατε;

Αφού γίνει η συζήτηση για τα συναισθήματα εξηγούμε στα παιδιά, τη γραμμή με τα 8 προσωπάκια που υπάρχει κάτω από τη φωτογραφία (Εικόνα 3) και ζητάμε να μαντέψουν το κάθε συναίσθημα για το κάθε προσωπάκι:

Αφού εξηγήσουμε και τα προσωπάκια ρωτάμε τα παιδιά να μας πουν γιατί νομίζουν ότι τα προσωπάκια είναι εκεί, κάτω από τη φωτογραφία. Μετά τις απαντήσεις των παιδιών και αφού έχουμε μιλήσει και για τα 8 προσωπάκια, τους προτείνουμε να βρουν έναν τρόπο να αποφασίσουν ποιο προσωπάκι/συναίσθημα ταιριάζει καλύτερα στο κοριτσάκι της φωτογραφίας. Αφού αποφασίσει η ομάδα – ένα παιδί πατάει το προσωπάκι και δικαιολογεί την επιλογή τους. Μόλις το προσωπάκι πατηθεί θα χρωματιστεί για να φανεί η επιλογή τους. Το τελευταίο απαραίτητο βήμα στη δραστηριότητα είναι η συζήτηση για το πώς το δύσκολο/άβολο συναίσθημα ή η δύσκολη κατάσταση μπορεί να ξεπεραστεί. Να δοθούν πρακτικές λύσεις από τα παιδιά και τον/την νηπιαγωγό για κάθε περίπτωση, τα οποία μπορούν να γραφτούν/ζωγραφιστούν κλπ για να τα θυμούνται/μάθουν τα παιδιά.

Για παράδειγμα, «Όταν είμαι θυμωμένος/η: 1) Λέω με λόγια αυτό που αισθάνομαι και το λόγο, 2) πηγαίνω και κάθομαι κάπου και παίρνω βαθιές ανάσες, 3) μιλάω στον/στην δασκάλα μου γι' αυτό που αισθάνομαι και τον/την ρωτάω τι να κάνω.

Μπορούν οι φωτογραφίες να δουλευτούν λίγες – λίγες για να τους δίνεται η απαραίτητη προσοχή. Επίσης, μπορούν να αποτελέσουν σημείο αναφοράς αν κάποιο παρόμοιο περιστατικό λάβει χώρα στην τάξη/ζωή των παιδιών (π.χ., πάνε ένα ταξίδι και βλέπουν ένα φίδι).

Είναι σημαντικό σε αυτό το στάδιο να συζητηθούν τυχόν διαφορές στα συναισθήματα ανάμεσα στα παιδιά. Για παράδειγμα το φίδι μπορεί να μην προκαλεί φόβο σε όλα τα παιδιά. Δεν υπάρχουν λάθος και σωστές απαντήσεις. Είναι κρίσιμο τα παιδιά να το καταλάβουν αυτό και να νιώσουν άνετα να εκφράσουν αυτό που νιώθουν ακόμα και αν είναι διαφορετικό από όλα τα άλλα παιδιά. Ο/Η νηπιαγωγός πρέπει να δώσει την απαραίτητη προσοχή σε τυχόν στερεότυπα (π.χ. τα κορίτσια

φοβούνται περισσότερο) και να υπογραμμίσει τη σημασία της αποδοχής όλων των συναισθημάτων και τη δυσκολία που έχουμε να ξεπεράσουμε κάποια συναισθήματα (π.χ., θλίψη, θυμό). Ενθαρρύνει όλα τα παιδιά να εκφραστούν και είναι ευαισθητοποιημένη/ος σε τυχόν δυσκολίες που μπορεί να φανερωθούν από κάποια παιδιά και που χρήζουν μεγαλύτερης διερεύνησης (π.χ. του οικογενειακού περιβάλλοντος, της ομάδας των φίλων του παιδιού κλπ).

Δραστηριότητες εφαρμογής και υλοποίησης του γνωστικού αντικειμένου

A) Εξερευνώ και άλλες πραγματικές καταστάσεις

Αφού τα παιδιά εξερευνήσουν όλες/περισσότερες φωτογραφίες με τις διάφορες καταστάσεις μπορούμε να τους ζητήσουμε να δημιουργήσουν μια δική τους 'αληθινή κατάσταση' η οποία τα κάνει να αισθάνονται κάποιο δύσκολο ή εύκολο συναίσθημα. Θα έχει μεγάλο ενδιαφέρον να δούμε αν τα παιδιά θα αναφερθούν σε κάποιο παγκόσμιο γεγονός (π.χ. το σεισμό στην Τουρκία, το δυστύχημα στα Τέμπη) ή κάποιο γεγονός που συμβαίνει μέσα στην τάξη τους. Μπορούν να δουλέψουν πάλι ομαδικά και να κάνουν μια ζωγραφιά για την κατάσταση που θα επιλέξουν (σε χαρτί ή στο τάμπλετ σε πρόγραμμα ζωγραφικής). Η κάθε ομάδα μπορεί μετά να δείξει την κατάσταση στις άλλες ομάδες και να συνεχιστούν οι συζητήσεις και η περιγραφή των συναισθημάτων. Σε αυτό το σημείο πρέπει τα παιδιά να μπορούν να μιλήσουν και για τη διαχείριση των συναισθημάτων τους – τις στρατηγικές/τα βήματα που μπορούν να ακολουθήσουν για να νιώσουν καλύτερα.

B) Δημιουργώ μια ιστορία βασισμένη σε μία κατάσταση

Μέσα από το εργαλείο της ψηφιακής αφήγησης που έχει το λογισμικό τα παιδιά επιλέγουν μία φωτογραφία για να φτιάξουν μία φανταστική ιστορία. Μέσα στην ιστορία τα παιδιά ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν το λεξιλόγιο των συναισθημάτων αλλά και βήματα/στρατηγικές επίλυσης των δύσκολων συναισθημάτων. Με τη βοήθεια της/του νηπιαγωγού τα βήματα αυτά πρέπει να είναι πρακτικά και κατανοητά από τα παιδιά. Σε αυτή τη δραστηριότητα μπορούν να εμπλακούν και οι γονείς και άλλοι ειδικοί (π.χ. ψυχολόγοι) για να δώσουν ακόμα πιο εξειδικευμένες και χρήσιμες συμβουλές.

Δραστηριότητες αξιολόγησης του γνωστικού αντικειμένου

Αφού δουλευτούν όλες οι φωτογραφίες του λογισμικού, τα παιδιά μπορούν να καταγράψουν τη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται κάποια συναισθήματα. Μια ομάδα παιδιών (νήπια) μπορούν να ετοιμάσουν έναν πίνακα διπλής εισόδου στο λογιστικό φύλλο του λογισμικού (Πίνακας 1). Στην

οριζόντιες γραμμές θα βάλουν τα ονόματα των παιδιών (ή φωτογραφίες των παιδιών ή ένα σύμβολο) και στην κάθετη στήλη τα 8 συναισθήματα. Δίπλα σε κάθε συναισθήμα μπορούν να καταγράψουν ποια παιδιά το έχουν επιλέξει και το σύνολο των παιδιών στο τέλος. Ο πίνακας αυτός θα είναι πολύ χρήσιμος τόσο για τον/την νηπιαγωγό να αξιολογήσει τις γνώσεις και την κατανόηση των παιδιών αλλά και για να δοθεί η απαραίτητη προσοχή σε τυχόν δυσκολίες. Τα δεδομένα που θα συλλέξουν τα παιδιά θα μπορούν να οδηγήσουν σε περαιτέρω δραστηριότητες/διερευνήσεις κλπ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Παράδειγμα για την καταγραφή των συναισθημάτων του κάθε παιδιού

 Φωτογραφία κατάστασης	ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΩΝ			ΣΥΝΟΛΟ
	ΜΑΡΙΑ	ΓΙΑΝΝΗΣ	ΚΑΤΕΡΙΝΑ	
				
				
	√		√	2
		√		1

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Denham, S. A., Wyatt, T. M., Bassett, H. H., Echeverria, D., & Knox, S. S. (2009). Assessing social-emotional development in children from a longitudinal perspective. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 63(Suppl 1), i37-i52.

Eisenberg, N. (1982). The development of reasoning regarding prosocial behavior. In N. Eisenberg (ed.) *The development of prosocial behavior*. Academic Press.

Goleman, D. (2011). The brain and emotional intelligence: New insights. *Regional Business*, 94-95.

Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. Bantam Books.

Hoemann, K., Xu, F., & Barrett, L. F. (2019). Emotion words, emotion concepts, and emotional development in children: A constructionist hypothesis. *Developmental psychology*, 55(9), 1830.

Hoffman, M., (1991). Empathy, social cognition, and moral action. In W. Kurtines & J. Gewirtz (eds.), *Moral behavior and development: Vol. 1. Theory*. Erlbaum.

Landy, S. (2009). *Pathways to competence: Encouraging healthy social and emotional development in young children*. Paul H Brookes Publishing.

Macklem, G. (2008). *Practitioner's guide to emotion regulation in school-aged children*. Springer.

Saarni, C., Campos, J. J., Camras, L. A., & Witherington, D. (2006). Emotional development: Action, communication, and understanding. In W. Damon & R. Lerner (eds. in chief) & N. Eisenberg (vol. ed.), *Handbook of child psychology, Vol. 3. Social, emotional, and personality development* (6th ed., pp. 226-299). Wiley.